

ZEMTURIŠIS

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKRAKSTS

Nr. 33.

1995. GADA 15. SEPTEMBRIS

CENA 5 SANTĪMI

GADA III CĒTURKSNIS

Šodien, 15. septembrī – V. J. Marijas – Sāpju mātes diena. Sestdien katoļi piemin mocekļus Kornēliju un Cipriānu, savukārt svētdien ir bīskapa un baznīcas mācītāja Roberta Berlarmina diena, bet pirmā diena – mūka Stanislava Kostkas. 19. septembris – bīskapa un mocekļa Januārija, mocekļu Eustahija un viņa biedru piemiņas diena – 20. septembris, evangēlista un apustuļa Mateja – 21. septembris.

ZEMKOPJA KALENĀRS. Mēness ceļš no šīs dienas ir pa Dvīņu (līdz svētdienai), Vēža (pirmdien, otrdien), Lauvas (trešdien, ceturtdien) un Jaunavas (līdz nedēļas beigām) – zīmēm. Svētdien pulksten 0,09 šis spīdeklis iesāk savu pēdējo ceturksni. Stāda augļu kokus, sēj ziemājus, pārstāda ziemcietes puķes, stāda avenes un nokmiebj dzīvnieku gaļas, lai aug kuplākas. Jaunā Mēnesī kuļ sēklas labību (no 19. līdz 25. septembrim). Trešdien, 20. septembrī aprit gada trešais ceturksnis.

ĪRĒ UZ TRIM GADIEM

Tas, ka pie Eikša ezera vēl joprojām pastāv un darbojas ūdenslīpošanas klubs «Baški», ir visnotaļ entuziasta, galdnieka un namdara pēc profesijas, Jāņa Kokina nopelns. Tagadējai Starpsaimniecību celtniecības organizācijai šāda sporta bāze nav vajadzīga un, lai to tomēr saglabātu, J. Kokina kungs noprivatizējis gabalu ezera krasta tuvumā un būvē

pats savu bāzi, vēl pēc vienošanās ar SCO izmantojot arī paša celtās tagadējās izbūves. Viegli viņam neiet. Bija lūdzis Preiļu rajona padomei aizdevumu 1000 latu apmērā. Šeit jau tradicionāli vasarās riko bērnu invalidu rajona nometnes, un padome nelēmusi, ka šos līdzekļus lietderīgāk ieguldīt bāzes izīrēšanā uz trim gadiem.

A. M.

ĪVĀROJAMI DATI

16. septembrī pirms 30. godim myra rakstnieks un bazneickungs Jezups Kazlavs (1887 – 1965). Pēc tauteības litovīts, bet vysu savu dzeivi veļtejis Latgolai, strōdōja par prāvestu Rudzātūs, Bērģgalē, Bukmuižā, 20. – 30. godūs publicējōs latgališu periodikā. Sarakstēja un izdeve lugas: «Betlema staleīts», «Genovefa», «Tikai nīvinam nasoki», stōstu «Alberta». Jō lugas ir vīnkōršas, raita darbeiba, izrōdeitas uz Latgolas skotuvem.

«Tāvu zemes kalendars»

KAS IESTĀJAS PRET AGLONAS SVĒTVIETU

Laikraksta «Rēzeknes Vēstis» redaktorei Mārai Nizinskai bijusi izdevība būt klāt, kad Sacima izskatīja likumprojektu par svētvietas statusa piešķiršanu Aglonai. Neilgi pirms tam «Neatkarīgā Rita Avīze» publicēja plašāku deputāta Jāņa Tupeša rakstu, kurā viņš cenšas pierādīt, un, jāsaka, nepārliecinoši un neauglīgi, ka nevajaga Latvijā izcelt vienu konfesiju – katoļus, piešķirot viņiem it kā prioritāti ar šāda likuma pieņemšanu. Neielaižoties polemikā, piebildsim, ka Aglona par svētvietu kļuvusi jau pirms šī cienījamā kunga dzimšanas un ka svētceļojumos te jau izsenis ierodas gan luterticīgie, gan pareizticīgie un citu reliģiju atzīņi, tā ka no valdības un likumdevēja orgāna netiek prasīts nekā vairāk par esoša fakta atzīšanu.

Likums pirmajā lasījumā pieņemts, otrs būs septembrī. Redaktore kundze savā publikācijā pārdomām vēlētajiem nosauc to deputātu vārdus, kuri atturējās vai balsoja pret:

Aleksandrs Bartaševičs («Līdztiesība»), Eduards Berklavs (LNNK), Māris Budovskis (LNNK), Gaļina Fjodorova («Līdztiesība»), Raimonds Jonītis («LC»), Viesturs Pauls Karnups (LNNK), Aivars Kreituss (DSP), Aristīds Lembergs (LNNK), Larisa Laviņa («Līdztiesība»), Roberts Milbergs (bij. «TB»), Pauls Putniņš (LZS), Gunārs Resnais (LZS), Dainis Stalts (LNNK), Filips Strogonovs («Līdztiesība»), Jānis Tupesis, Alfrēds Žigurs (LNNK).

Par Tupeša kunga uzstāšanos, kurš galvenokārt lasījās minētajā laikrakstā ievietoto savu rakstu, M. Nizinskas kundze izsakās tā: «Vārdu sakot, deputāts sarunāja tādas muļķības, ka beigās pašam kļuva neērti un viņš kāpa tribīnē otrreiz, lai pateiktu, ka vispār un kopumā viņš Latgali tomēr mīlot varbūt pat vairāk nekā citus novadus».

...Vārds jau visi ir tie lieli mīļētāji, zinot, ka Latgales lielais vēlētajū skaits var jūtami iespaidot vēlēšanu rezultātus, bet kad tas «bus nosmeltis», Dieviņam vien zināms, kur paliks šī mīlestība.

AIZŠALKOJUŠAS DZEJAS DIENAS

Ar daudziem sarīkojumiem mūsu novada kultūras iestādēs aizskanējušas kārtējās Dzejas dienas, visu paaudžu dzejnieku savdabīgā atskaite lielajam Raiņim. Savu noslēguma akordu tam pieskandināja sarīkojums 14. septembrī J. Raiņa muzeja filiālē Jasmuižā. Šī ir vienīgā vieta Latgalē, kur tiek saglabāta mūsu tautas dzejnieka piemiņa. Šogad kopš 15. maija, kad muzejs atsāka sezonu, te pabijuši vairāk par 3,5 tūkstošiem ekskursantu (vēl viens J. Raiņa muzejs ir Sēlijā – Tadenavā).

Kā «Zemturim» pastāstīja Jasmuižas filiāles vadītāja Skaidrite Apeināne,

ekskursantu straume uz šo Latgales nostūrī nav bijusi sīkāka, kā citiem gadiem, muzejs sarīkojis arī divus plašākus pasākumus – par rakstniecību un mūziku senajās fotogrāfijās un Pēterdienā – ievērojamajam keramiķim Pēterim Ušpelim veltītu ar viņa darbu izstādi.

Darbu Jasmuižā turpinās līdz 1. novembrim, bet Dzejas dienu izskaņā šeit viesojās dzejnieku un prozaiku brigāde no Rīgas, izdevniecība «Solvita» bija atbraukusi ar savu grāmatu galdū. Starp ciemiņiem bija dzejnieks Andris Vējāns. Vēl pošoties ceļā, viņš bija atcerējies, ka mapēs ir

kāds dzejolis, veltīts Latgales slavenam vīram, kuram 13. septembrī apritēja 125 gadi no dzimšanas:

«VĪZIJA par izcilo Latgales kultūras, izglītības un baznīcas darbinieku domājot.

Turot zvanu un ezeru balsis, Vēji ar mākoņiem runā un dzied. Saules staros irst miglāji pāsi: Monsinjors Nikodems Rancāns iet. Meitenes, atveriet skolas durvis, Zēni, lazdām pazares pašķīriet: Soļo caur birzīm ne režģis, ne burvis, – Monsinjors Nikodems Rancāns iet.

Sievas, uz loģiem puķu podus Lieciet, lai gerānijas zied, Parādiēt dārgajam ciemiņam godu: Monsinjors Nikodems Rancāns iet. Vīri un puīši, panāciet tuvāk, Cepures augstāk pasvīdieit: Balts kā Dieviņš starp linu druvām Monsinjors Nikodems Rancāns iet. Uz šo sarīkojumu bija vēl aicināti Pēteris Jurciņš, Marina Kosteņecka un citi. Rita pusē viņi tikās ar preliešiem rajona galvenajā bibliotākā, tad braucieni noslēdza Jasmuižā, kur Dzejas dienu sarīkojumos klausītāju nekad netrūkst.

CIEMIŅI NO ŠINDAS KOMŪNAS

Jau otro reizi no Šindas komūnas, kas atrodas Zviedrijas Ostergotlandē, mūsu novadā viesojās ciemiņi. Atšķirībā no iepriekšējā brauciena pērn, viņus jūras delegācija apmeklēja ne tikai Rēzeknes Pūpolu pagastu un citas vietas, bet arī Aglonas baziliku Preiļu rajonā un Galēnu pagastu. Viņi turpina pētīt sadarbības iespējas ar mūsu novadu, savukārt zemnieku ģimene no Onnaborgas, Rimforsas tuvumā, – Ingegerda un Sune Monsori – tikās ar «Zemtura» izdevēja Antona Rancāna ģimeni, ar kuru viņus vieno pirms vairākiem gadiem iedibināta draudzība. Šoreiz tulka lomā bija kopīgs pazina no Linčepingas (kaimiņu komūna) – Mihails Kočetkovs. Iznācis tā, ka no dzīvesbiedres Zentas lieliski apguvis latviešu valodu, bet krieviski neprot, lai arī tēvs bijis iecelotājs no Krievijas, abi iedzīvojušies Zviedrijā, uzskata to par otru dzimteni, aktīvi darbojas komūnas saimnieciskajā, sabiedriskajā un kultūras dzīvē. Mihails stāstīja, ka tulka uzdevums viņam esot goda lieta. Labi pārvaldot abas valodas, viņš kolēģiem perfekti tulkoja visu, ko par savu dzīvi un darbošanos stāstīja Rēzeknes un Preiļu rajonu Pūpolu un Galēnu pagastu, kā arī citi zemnieki, sastaptie Latgalē viesi, ar interesi iepazīnās ar mūsu valsts katoļu svētvietu – Aglonu, lai gan paši ir luterticīgie, Ingegerda Sunes kundze darbojas Tjērstādes baznīcas draudzes padomē.

Šindas komūna ir augsti attīstīts novads Austrumgotlandē, kurā atrodas daudz brīnumjauku ezeru un divi kanāli – Gotas un Sindas, jauki meži un bagāti lauki, kārtīgi

uzturēti ceļi un caur kuru iet valsts galvenās artērijas – Eiropas ceļa – posms. Monsonu saimniecība nodarbojas ar lopkopību, viņu slaucamo govju novietne pēdējos gados vienmēr bijusi uzvarētāja kvalitatīvo rādītāju konkursos – vidējais izslaukums no govīm ir 9 un vairāk tonnas piena gadā. Tikpat auglīgi arī lauki, Neskatoties uz gadu nastu, abi Monsoni aktīvi piedalās komūnas kultūras un sabiedriskajā dzīvē, saimniecībā vairāk nodarbojas viņu dēls, kurš ir tās līdzīpašnieks.

Šindas (zviedriski Kinda) administratīvais centrs ir skaista un sakopta pilsētiņa Siša (Kisa) pie skaistas upītes.

Zviedrijas zemnieki savu darbīgo dzīvi cēlušī un veidojušī, bez kādiem sevišķiem traucējumiem no malas, jau kopš mūsu gadsimta sākuma, to darba organizācijas pamatā ir gadu desmitos pārbaudīta sistēma. Dēls tēva saimniecību nesaņem vis kā dāvanu, bet

izperk, līdzekļus krāt vecāki, protams, palīdz, turklāt viņam jābērdz vispārīglobošā obligātā devingadīgā skola un lauksaimniecības mācību iestāde un jāiegūst attiecīgs dokuments. Turpmākā patstāvīgā, ilgji vēl arī vecāku padoma balstīta, darbošanās laukos saistīta ar līdzdalību dažādos kooperatīvos un savstarpējās palīdzības biedrībās, saglabājot privāto īpašumu uz zemi, ēkām un ražošanas līdzekļiem. Lauksaimnieciskā kooperatīvā ražošana ieņem savu stingru vietu valsts ekonomikā un atbilstoši tam, saņem un bauda visu, kas tai nepieciešams. Lauksaimnieki strādā daudz, bet tamdēļ augsts ir arī viņu ienākumu un labklājības līmenis.

Mūsu ciemiņi interesējās par to, kādas kopdarbības sabiedrības pastāv Latvijā, cik tās ir spēcīgas un ko dod lauku infrastruktūras veidošanā.

Atīelos: augšā pa kreisi priekšplānā Ingegerda Monsonē un Mihails Kočetkovs sarunā ar bazilikas pārstāvi: pa labi – viesu grupa ar preliešiem bazilikas sakrālajā

laukumā, labajā malā Sune Monsori: apakšā – ciemiņi iepazīstas ar baziliku.

A. Mežmalis
Autora foto

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Daugavpils, ārņemju biroja vadītājs – Alberts Spogis Minsterē.

17 LATVIJAS CEĻŠ

Latvijas valsts kalpo cilvēka brīvībai, drošībai un labklājībai. Galvenie valsts attīstībai nepieciešamie tiesiskie akti atjaunotajā Latvijas republikā ir pieņemti. Tie vēl noteiktāk un neatlaidīgāk jāisteno dzīvē.

Valsts pamatprincips - viens likums un viena taisnība visiem.

Konsekventi jāturpina cīņa ar noziedzību. Ar vēl bargākiem sodiem jāvēršas pret vardarbību, zādībām, korupciju, negodīgu uzņēmējdarbību, nodokļu nemaksāšanu, organizēto noziedzību un citiem smagiem noziegumiem. Stingrāk jākontrolē banku darbība un valsts īpašuma apsaimniekošana.

Latvijas nākotnes garantija ir valsts un nācijas iekšējā un ārējā drošība.

Jānostiprina bruņotie spēki, it īpaši Zemessardze. Latvijas saimniecisko attīstību un neatkarību stiprinās cieša Baltijas valstu sadarbība un Latvijas iekļaušanās Eiropas savienībā un tās drošības struktūrās. Tomēr Savienība "Latvijas ceļš" atzīst tikai tādu iekļaušanos Eiropā, kas saglabā Latvijas savdabību un ļauj tai vispusīgi attīstīties.

"Latvijas ceļš" iestājas par cilvēka individuālo brīvību un spēju uzņemties atbildību par sevi un savu rīcību.

Tas saskan ar mūsu tautas atziņu, ka cilvēks pats ir savas laimes kalējs. Tomēr brīvība un atbildība nav šķiramas viena no otras. Cilvēks kā tautas un valsts daļa ir morāli un materiāli atbildīgs par sevi, savu ģimeni un īpašumu, apkārtējo vidi un visu valsti.

Ikvienu cilvēku atbildība par Latvijas valsti sākas ar atbildību par ģimeni.

Sabiedrībā jānostiprina ģimeniskums, jāpalielina valsts palīdzība daudz bērnu ģimenēm.

Ilglaicīgu un stabilu cilvēka sociālo drošību var garantēt tikai sekmīga Latvijas attīstība un paša cilvēka gatavība uzņemties daļu atbildības par sociālo nodrošinājumu.

Jāpabeidz darbs pie valsts garantētu apdrošināšanas un pensiju fondu veidošanas, kuros iemaksas izdara darba devēji, valsts un strādājošie. Jāpalielina pensijas tiem, kuri daudzus gadus godprātīgi strādājuši Latvijai. Jāsāk atsevišķu iedzīvotāju grupu obligātā veselības apdrošināšana. **Ievērojot latviešu nācijas un visu valsts iedzīvotāju ilglaicīgās intereses, Latvijā jāturpina veidot uz privātpašuma balstītu, sociāli atbildīgu brīvā tirgus saimniecību.**

Pārstrukturējot tautsaimniecību, galvenokārt jāorientējas uz enerģiju un materiālu taupošām, intelektuāli ietilpīgām nozarēm. Latvijas lauku attīstības pamats ir stipras dažāda lieluma un specializācijas zemnieku saimniecības. Laukos jāsekmē īpašnieku kooperācija, jānosaka garantētas lauksaimniecības produktu iepirkuma kvotas valsts pārtikas rezervei.

Izglītība ir viena no galvenajām mūsdienu sabiedrības vērtībām. "Latvijas ceļš" atzīst ikviena Latvijas iedzīvotāja tiesības iegūt viņa spējam un vēlmēm atbilstošu izglītību.

Saimnieciskajām reformām ir jānodrošina latviešu tautai iespēja dzīvot saskaņā ar savu dzīves uztveri, garīgajām vērtībām un izpratni par dzīves kvalitāti.

"Latvijas ceļš" uzskata, ka būtiskas latviskās dzīves kvalitātes ir tautas tradīciju saglabāšana, pastāvīga saskarsme ar kultūras vērtībām, ekoloģiski tīra un sakārtota dzīves vide, tuvība dabai, ciešas saiknes ar laukiem, kvalitātē centrēta saimniecība.

Sabiedrības garīgajā dzīvē veicināma latviešu tautai raksturīga garīga, tai skaitā kristīga, vērtību atjaunošana.

Kultūrpolitikā īpaša uzmanība jāvelti latviešu valodas aizsardzībai, jāatbalsta tautas māksla un pašdarbība, jānodrošina vislabākie apstākļi ikviena cilvēka individuālo kultūras prasību apmierināšanai. Arī turpmāk jāisteno un jāpilnveido nacionālo mazākumtautību kultūrautonomija.

Mūs vieno Saeimā, valdībā un pašvaldībās uzkrātā pieredze un atbildība par Latvijas attīstību. Mēs esam gatavi turpināt iesākto darbu un likt lietā visus mūsu spēkus un zināšanas. Mūsu kandidāti svarīgākajiem amatiem valstī ir Anatolijs Gorbunovs, Māris Gailis un Jānis Ādamsons. "Latvijas ceļš" atbalstīs Gunta Ulmaņa atkārtotu ievēlšanu valsts prezidenta amatā.

VIENOTĪBA *

Reformu pieredze «Latvijas ceļam» kaut ko ir mācījusi. Pirmām kārtām, neplātīties ar teorētiskiem spriedelējumiem par iecerēto reformu efektivitāti, bet gan domāt un darboties, atceroties vienu: uzlabot dzīves kvalitāti.

No «Latvijas ceļa» neviens deputāts nav izstājies. Kā komanda iesākām darbu un kā komanda to pabeigsim un kandidēsīm 6. Saeimas vēlēšanās ar pilnu atbildību par to, ko esam un neesam izdarījuši.

Ar cieņu,

Anatolijs Gorbunovs,
Saeimas priekšsēdētājs

17

JĀNIS AMBAINIS –

dzimis 1931. gada 21. janvārī. Latvietis. Absolvējis Latvijas universitātes Ķīmijas fakultāti. Pēc specialitātes ir koksnes ķīmijas tehnologs. Strādā par akciju sabiedrības «Dauteks» direktoru. Precējies, trīs bērnu tēvs. Bijis PSKP biedrs. Brīvajā laikā Jānis Ambainis strādā vasarnīcā, lasa labas grāmatas, spēlē šahu. Citos cilvēkos visaugstāk vērtē godīgumu un darba mīlestību.

PĒTERIS APINIS –

dzimis 1958. gada 25. novembrī Rīgā. Latvietis. Beidzis Rīgas Medicīnas institūta Ārstniecības fakultāti un ķirurģijas internatūru. Ir Veselības aizsardzības valsts ministrs Labklājības ministrijā. Ir precējies un trīs bērnu tēvs. Laikā no 1990. – 1993. gadam bija Atdzimšanas partijas biedrs. Ir Latvijas Ārstu biedrības, Anestēziologu asociācijas un vēl citu medicīnisku un zinātnisku organizāciju biedrs. Pēteris Apinis hobbjs ir viņa darbs un vēl sports. Brīvā laika tāpēc nav. Cilvēkos visaugstāk vērtē brīvības izjūtu, spēju pieņemt lēmumus, atbildības sajūtu un godīgumu. Necieš mīkstāulību, viedokļa trūkumu un tukšu pļāpāšanu. Par savu labāko īpašību uzskata darbaspējas, par sliktāko – neprasmī iedziļināties citu cilvēku bēdās, rūpēs un viedokļos.

INDULIS BĒRZIŅŠ –

dzimis 1957. gada 4. decembrī Madonā. Latvietis. Beidzis Latvijas universitāti un pēc specialitātes ir vēsturnieks. Saeimas deputāts. Precējies, Indulis Bērziņam ir meita un dēls. Ir bijis PSKP biedrs. Tagad ir Kluba 21 biedrs. Induļa hobbjs ir makšķerēšana, lai gan pēdējo reizi to darījis pirms 1990. gada 4. maija. Brīvā laika viņam gandrīz nav, bet ja izdodas to iegūt, tad spēlējas ar bērniem, brauc pie savas mammas vai arī staigā gar jūras krastu. Cilvēkos augstu vērtē godīgumu un drosmi uzņemties atbildību. Nepatīk – glēvums un neprecizitāte. Atbildības sajūtu uzskata par savu labāko īpašību, bet par sliktāko – neiecietību.

JĀNIS BORDĀNS –

dzimis 1967. gada 21. jūnijā Balvos. Latvietis. Absolvējis Rīgas 39. vidusskolu un Latvijas universitāti. Pēc specialitātes – jurists. Saeimas deputāts. Precējies, divu bērnu tēvs. Bijis LTF biedrs. Darbojas Latvijas Juristu biedrībā. Hobbja šobrīd nav, brīvajā laikā dodas izbraukumā ar ģimeni. Augstu vērtē godprātību un profesionālo kompetenci. Nepatīk – liekulība. Par savām īpašībām pašam ir grūti kaut ko pateikt.

HELMUTS ČIBULIS –

dzimis 1927. gada 3. aprīlī Viesītē, Jēkabpils rajonā. Latvietis. Beidzis Viesītes pamatskolu, Jēkabpils 1. vidusskolu un Latvijas universitāti. Pēc specialitātes – ekonomists. Strādā par akciju sabiedrības «Rēzeknes dzirnavnieks» ģenerāldirektoru. Precējies. Helmuta Čibuļa dēls ir miris, ģimenē ir sieva un mazmeitiņa. Bijis PSKP un Demokrātiskās partijas biedrs. Ir Rēzeknes politiski represēto kluba, kā arī Mednieku un makšķernieku biedrības biedrs. Viņa hobbjs ir medības un zveja. Brīvajā laikā H. Čibulis lasa avīzes un grāmatas, seko televīzijas aktuālām pārraidēm, mēcās vācu un angļu valodu. Augstu vērtē godīgumu un profesionālās spējas. Nepatīk meli un lišķība. Uzskata, ka labākā īpašība ir vārda turēšana un precizitāte. Sliktākā – pārāk liela uzticēšanās cilvēkiem.

IMANTS DAUDIŠS –

dzimis 1945. gada 15. augustā Rīgā. Latvietis. Absolvējis Ivanovas Ķīmijas tehnoloģijas institūtu. Saeimas deputāts, Saeimas sekretārs. Precējies, ir meita. Bijis PSKP biedrs. Ir kluba 21 biedrs. I. Daudiša hobbjs ir teniss. Patīk laiku pavadīt vienatnē jūras krastā vai pie kamīna. Ja tas nav iespējams, tad tikama ir arī asprātīgu cilvēku sabiedrība, kas orientēta optimistiski. Ja sanāk brīvs laiks, tad nodarbojas ar sportu (teniss, divritenis), skatās satelīttelevīzijas programmas vai arī strādā dārza mājā. Cilvēkos augstu vērtē vārda turēšanu, kā arī mutes turēšanu. Nepatīk vīzdegunība, ilūzija, ka pastāv tikai viena patiesība, un tā, protams, pieder viņam. I. Daudišam ir grūti nosaukt savu labāko īpašību – cenšas nepievilt. Bet sliktākā ir

atļaušanās iziet no cngēm un nespēja sadozēt sevi un laiku.

MĀRIS GAILIS –

dzimis 1951. gada 9. jūlijā Rīgā. Latvietis. Absolvējis Rīgas politehnisko institūtu. Specialitāte – inženieris mehāniķis. Latvijas Republikas Ministru prezidents. Precējies, trīs bērnu tēvs. Bijis PSKP biedrs. Ir biedrs Tālbūvētāju savienībā, Rīgas jahtklubā un Starptautiskajā jaunā kino centrā. Māris Gaiļa hobbjs ir burāšana, kalnu slēpošana, lasīšana un lauku darbi. Brīvajā laikā lasa, klausās mūziku, pavada laiku ģimenes lokā, burā, slēpo vai arī strādā lauku mājā. Cilvēkos patīk godīgums, pienākuma apziņa, humora izjūta, drosmē sacīt patiesību un spēja pieņemt lēmumus. Nepatīk glēvums, lēnā domāšana un čikstēšana. Pats sevi par labu vērtē spēju pricāties par cita veiksmi un dzīvi kopumā. Bet kā sliktu vērtē pārlieku lielo uzticēšanos cilvēkiem (reizēm).

ANATOLIJS GORBUNOVS –

dzimis 1942. gada 10. februārī Ludzas rajona Pildas pagastā. Latvietis. Beidzis Mārupes septiņgadīgo skolu, Rīgas celtniecības tehnikumu, Rīgas Politehnisko institūtu un Maskavas Sabiedrisko zinātņu akadēmiju. Pēc specialitātes ir inženieris celtnieks. Latvijas Republikas Saeimas priekšsēdētājs. Precējies, Anatolijam Gorbunovam ir dēls. Ir bijis PSKP biedrs. Ir Mednieku biedrības biedrs. Patīk uzturēties dārzā vai mežā. Brīvajā laikā strādā mājas darbus, arī piemājas saimniecībā, skalda malku mežā. Patīk tādas īpašības kā godīgums, precizitāte, atbildības sajūta un vienkāršība. Nepatīk – nolaidība, paviršība un negodīgums. Anatolijs Gorbunovs uzskata, ka par viņa labajām un sliktajām īpašībām ir jāprasa citiem.

OĻEGS HĻEBNIKOVS –

dzimis 1953. gada 3. februārī Preiļos. Krievs. Absolvējis Daugavpils Pedagoģisko institūtu. Pēc specialitātes ir matemātikas un fizikas skolotājs. Strādā par Preiļu pilsētas Domes priekšsēdētāju. Oļegs Hļebņikovs ir precējies, divu bērnu tēvs. Ir bijis PSKP biedrs. Viņa hobbjs ir sēpošana, makšķerēšana, grāmatas. Agrāk patika spēlēt volejbolu un basketbolu. Brīvajā laikā lasa, sevišķi

KANDIDĀTI VALSTS AMATIEM: VALSTS PREZIDENTS – GUNTIS ULMANIS, MINISTRU PREZIDENTS MĀRIS GAILIS, SAEIMAS PRIEKŠSĒDĒTĀJS – ANATOLIJS GORBUNOVS, IEKŠLIETU MINISTRIS – JĀNIS ĀDAMSONS

STABILITĀTE * ATTĪSTĪBA

grāmatas par psiholoģijas tematiku. Cilvēkos visaugstāk vērtē uzticību un atklātību. Necieš viltību un divkosību. Par savām labākajām īpašībām pašam objektīvi spriest grūti. Viņam dažreiz gadās, ka neizdodas izpildīt dotos solījumus.

PĒTERIS KEIŠS –

dzimis 1941. gada 29. jūnijā Baltinavas pagastā, Balvu rajonā. Latvietis. Ir absolvējis Baltinavas vidusskolu, Rēzeknes mūzikas koledžu un trīs kursus J. Vītola Valsts Konservatorijas kultūrizglītības darbinieku nodaļā. Pēc specialitātes ir kordiriģents, dziedāšanas skolotājs. Strādā par Kultūras ministrijas valsts galveno kultūras inspektoru, Rēzeknes pilsētas kultūras centra direktoru. Pēteris Keišs ir precējies, bērnu nav. Bijis PSKP biedrs. Darbojas Latgāliešu kultūras biedrībā, ir valdes priekšsēdētājs Rēzeknē un Kultūras biedrību savienības priekšsēdētāja vietnieks. Viņa hobijs ir novada kultūrvēsture, daba rudenī un tās veltes. Īsajos vaļas brīžos kopj dārzus. Labprāt apmeklē kolēģu rīkotos pasākumus. Uzskata par savu pienākumu svētdienās būt baznīcā. Augstu vērtē spēju turēt doto vārdu. Nepatīk, ja personīgās intereses stāda augstāk par sabiedrības interesēm. Par savu labāko īpašību uzskata spēju, kārtējot lietas, būt iejūtīgam un cilvēcīgam. Uzskata, ka par maz uzticas citiem un vairāk atbildību uzveļ sev.

ĢIRTS VALDIS KRISTOVSKIS –

dzimis 1962. gada 19. februārī Ventspilī. Latvietis. Absolvējis Rīgas Tehnisko universitāti, Latvijas universitāti un Aizsardzības resursu plānošanas un vadības institūtu ASV. Ieguvis būvinženiera, jurista un zemesardzes pulkveža kvalifikāciju. Strādā par LR Zemessardzes štāba zemessardzes komandiera padomnieku. Precējies, ģimenē ir meita. Ir bijis LTF un Vides aizsardzības kluba biedrs. Ģirts Kristovskis mēģina nodarboties ar personīgo īpašumu atgūšanu un remontu. Brīvajā laikā nodarbojas ar literatūru, raizēm atrod laiku uzspēlēt basketbolu un pat piedalīties vieglatlētikas sacensībās. Cilvēkos augstu vērtē godīgumu, prāta spējas, atbildību un spēju saprast. Nepatīk savtīgums, lišīgums, negodīgums, korumpētība, neprofesionālisms, netīrība. Uzskata, ka pats labi un skaidri spēj saredzēt, nospraust un realizēt dažādu virzienu un darbību stratēģiju. Ģirtam Kristovskim negribas samierināties ar apkārtnējo neejdzību un neprofesionalitāti, kas valda politikā.

VILIŠ KRIŠTOPĀNS –

dzimis 1954. gada 13. jūnijā Omskas apgabalā Krievijā. Latvietis. Beidzis Rīgas 4. vidusskolu un Rīgas Politehnisko institūtu. Pēc specialitātes ir

inženieris celtnieks. Saeimas deputāts. Precējies, trīs bērnu tēvs. Bijis PSKP biedrs. Viļa Krištopāna hobijs ir sports un medības. Brīvajā laikā sporto, spēlē tenisu un basketbolu, lasa.

ANDRIS LĪGOTNIS –

dzimis 1959. gada 24. aprīlī Cēsīs. Latvietis. Absolvējis Latvijas universitāti. Pēc specialitātes – jurists. Saeimas deputāts. Strādā Aizsardzības ministrijā par parlamentāro sekretāru. Šķirts vīrietis, divu bērnu tēvs. Bijis PSKP biedrs. Andra Līgotņa hobijs ir jaukas, inteligēntas meitenes, lai gan pats uzskata, ka viņam ir nepareizs hobijs. Brīvalā laikā skalda malku, plauj sienu, apmīļo suni. Cilvēkos patīk patstāvīga domāšana un rīcība. Nepatīk glēvums un neizlēmība, pielidējus vispār nevar ciest.

RUTA MARJAŠA –

dzimusi 1927. gada 4. februārī Rīgā. Ebrejiete. Beigusi Latvijas universitāti. Pēc speciālistes – juriste. Saeimas deputāte. Precējusies, bērnu nav. Bijusi PSKP un LTF biedre. Darbojas Rīgas ebreju kopienā. Hobijs Rutai Marjašai nav un arī brīvā laika nav. Cilvēkos augstu vērtē godīgumu, prasmi un spēju analizēt, novērtēt situāciju. Nepatīk augstprātība un paviršība. Par savu labāko īpašību, iespējams, atzīst atbildības sajūtu. Par sliktāko – reizēm pārsteidzīgu rīcību.

ANDREJS PANTELĒJEVS –

dzimis 1961. gada 13. augustā Rīgā. Latvietis. Absolvējis Rīgas 1. vidusskolu un Latvijas universitātes Fizikas un matemātikas fakultāti. Pēc specialitātes – fiziķis. Saeimas deputāts. Precējies, divu bērnu tēvs. Bijis LTF biedrs. Andrejam Pantelējevam hobijs nav un brīvā laika arī nav. Cilvēkos ciena taisnīgumu un uzticīgumu, nepatīk liekulība. Par savu labāko īpašību uzskata atklātumu, par sliktāko – naivumu.

ANTONS SEIKSTS –

dzimis 1946. gada 5. janvārī Rēzeknes rajona Bērzgales pagastā. Latvietis. Beidzis Daugavpils Pedagoģisko institūtu. Pēc specialitātes ir vēstures skolotājs. Saeimas deputāts. Precējies, viena bērna tēvs. Bijis PSKP biedrs. Antona Seiksta hobijs ir dziedāšana korī, kādreiz arī novuss un galda teniss. Brīvajā laikā lasa grāmatas. Cilvēkos augstu vērtē godīgumu, atklātību un sirsni. Necieš snobismu, iedomību un nekompetenci. Par savu labāko īpašību politikā uzskata to, ka nezākā citus, bet dzīvē – apzināti nedara ļaunu citiem. Par sliktākajām – emocionalitāti, sīkumu pārdzīvošanu un enerģijas izniekošanu tajos.

ANASTASIJA SERGEJEVA –

dzimusi 1941. gada 12. novembrī Bobiņu ciemā, Ludzas rajonā. Latviete. Absolvējusi Latvijas universitāti. Pēc specialitātes – filoloģe, svešvalodas skolotāja. Strādā par Ludzas rajona skolu valdes priekšsēdētāju. Atraitne, viena bērna māte. Bijusi PSKP biedre.

Hobijs ir ceļošana un adīšana. Brīvajā laikā izlasa ne to, kas būtu jāizlasa, bet sen ir iekrājies, tiekas ar draugiem. Cilvēkos augstu vērtē godīgumu, darba spējas, iniciatīvu, prasmi turēt doto vārdu un humora izjūtu. Nepatīk – divkosība, melīgums, neprasme vai nevēlēšanās ātri un precīzi paveikt savu

uzdevumu. Par savu labāko īpašību uzskata spēju kontaktēties un godīgu attieksmi pret uzticēto. Par sliktāko – to, ka ne vienmēr spēj savaldīties.

LATVIJAS CELŠ

LC LAUKU POLITIKA

Realizējot pirmo «Latvijas ceļa» programmu, izvērsti daudzveidīgi valsts protekcionisma pasākumi. Viens no izpausmes virzieniem ir LC vadības gatavotā un Saeimā jau pieņemtā jauno valsts nodokļu likumu pakete, kur ir tādas normas, kas pēc būtības atbrīvo no galveno, lielāko nodokļu maksāšanas, pirmkārt, visus tos ļoti daudzos zemes īpašniekus vai lietotājus, kuriem lauksaimniecība ir dzīvesveids vai palīgnodarbe.

Otrkārt, arī tirgus (preču) produkcijas ražotājus, kuru apgrozījums (ieņēmumi) un ienākumi (peļņa) nav lieli. Piemēram, uzņēmumu ienākumu nodokli nav jāmaksā, ja gada ieņēmumi nepārsniedz 45 000 latus.

Bet, ja saimniecība (lauku uzņēmums) ir jau «paaugusies», saimnieciska uzņēmēja neto apgrozījums atrodas robežās starp minētiem 45 000 latiem un 200 000 latiem, viņš saņem 20% nodokļu atlaidi. Paredzēta palīdzība arī lielsaimniekiem un lauku uzņēmējabsabiedrībām, proti – atlaide 10 lati gadā par katru hektāru lauksaimniecībā izmantotās zemes. No lauksaimniecības ienākumiem ienākumu nodoklis jādeklarē tikai tad, ja ienākums (respektīvi peļņa) pārsniedz 3000 latus.

Trešajam lielākajam – pievienotās vērtības nodoklim – nulles sliekšnis ir 10 000 latu

preču un pakalpojumu vērtība. Akcīzes nodokli par pirktu degvielu lauksaimniekiem atmaksā no valsts budžeta.

Otrs protekcionisma veids – augstie ievadumtarifi lauksaimniecības produktiem un izejvielām, kādēļ vietējie ražotāji var izturēt augstas cenas. Trešais veids – lauksaimniekiem piedāvātie ārvalstu salīdzinoši lielie kredīti. Ceturtais – tiešās valsts budžeta subsīdijas un dotācijas, kuru apjoms trijos gados strauji audzis: 1994. gadā visas dotācijas un subsīdijas laukiem, ieskaitot cukurbiešu audzētājiem t. s. fondu 1,35 miljonus latu apmērā, sastādīja vairāk kā 7 miljonus latu un vairākkārt pārsniedza 1993. gada līmeni. 1995. gada budžetā jau to kopsumma sasniedza 14,55 miljonus latu, jeb divreiz vairāk kā 1994. gadā.

Piektais protekcionisma veids ir valsts budžeta reālās investīcijas lauku sociālās un ražošanas infrastruktūras attīstībai un atsevišķiem objektiem vai programmām (1,82 milj. latu 1995. gada budžetā). Sestais veids, kas izriet no mūsu programmas, saistīts ar Zemes dienesta un Zemes grāmatu īpašu atbalstu, lai paātrinātu un atvieglotu nekustamo īpašumu tiesisku noformēšanu un tālāko brīvu rīcību katram ar šo īpašumu.

Septītais veids – no valsts budžeta tiek algots plašs konsultantu dienests laukos, lai zem-

niekus apgādātā ar bezmaksas ekonomisko un tehnoloģisko informāciju un palīdzētu savu attīstības projektu izstrādē.

Otrs akcents mūsu programmā ir spēcīgu lauku saimniecību (lauksaimniecības uzņēmumu un uzņēmējabsabiedrību) veidošanās atbalsts.

Līdzās tām mēs atbalstām jebkura lieluma, rakstura un nosaukuma saimniecības, lai katrai ģimenei, kura to vēlas, varētu būt zeme un, lai būtu izdevīgi pārdot zemi tam, kurš to vēlas darīt.

Trešais no mūsu programmas izrietošais akcents ir lauksaimniecības produkcijas konkurencspējas paaugstināšana. Tas prasa daudzveidīgus pasākumus:

- zemnieku mācīšanas apstrādāt zemi un izaudzēt laikmeta cienīgas ražas, turēt pienīgus lopus;

- lētākas produkcijas ražošanu, pieļaujot efektīvas tehnoloģijas;

- kvalitātes pamatīgu uzlabošanu lauksaimniecības produkcijai visā tās aprītē;

- citus pasākumus, kas jāveic pašiem lauksaimniekiem un lauksaimniecības zinātnei.

Ceturtais mūsu programmā atrodamais akcents ir efektīvas lauksaimniecības zinātnes atbalsts, īpaši – augu un dzīvnieku selekcijas un izmēģinājumu staciju un saimniecību darbības un attīstības atbalstīšana.

NO IDEĀLIEM LĪDZ ŠĒRVEI UN ATPAKAĻ

Latviešu rakstnieka, mūsu novadnieka Antona Slišana jauniznākošajā stāstu krājumā «Šerve jeb kur tavi ideāli?» notēlotie literārie tipāži savā rezonansē ir cilvēki no publikas. Labu vēlot, brīvā izvēlē dzīvo mums līdzās. Savus spēkus apzināti ziedo neizvērtētam (arī pazaudētam) progresam. Bez grima mākslas ar devīgi asprātīgām replikām, varbūt puspasūtībā, pasaka, kas, pēc viņu domām, ir īstenība.

Kritiku prātā paturot, autors provinciālām intrigām paiet garām, necenšas citēt pārķēptos likumpantus («Beidzīt Eiropa ir Mežavudis!», agrāk aizliegtus citātos. Ne garšvielu pielietosanai rakstītās rindas («Kai kas mōk, tai tam i nōk?»).

Latvijas pilsoņa, Latgales patriota pašāvē, lasītāja sapratnei un literatūras vēsturei, stāstnieks godprātīgi sižetē dzimtā novada dzīves slāņojumu. Mūsdienu tirgus ekonomikas starpbrīžos neseidzīga satīriķa domāšanā izraisa humoru («Ratavojit, ļautiņi, un poši bēdzit!») un šķetina jokus («Kai ar sēru pa pautim») ar saviem īsfeļtonu, nevalodu, nedzejoļu tipiem.

Īsfeļtonos sevi liek manīt jaunbagātņieku apkalpošana, aptaukošanās, zemnieku apmulkošana un citas ekonomikas križu smagās...šanas, kuras laucinieka vispatiesākas dvēseles izjūtas (viņš izjūt vairāk, kā spējam iedomāties) sabiedrībā esošo neizdarību šērvē slāpst kā rieta saule tumsas nožēlojumā, nevainīgu melu pārblīvētajos māla pakalnos.

Ironisku sižetos nav neapreķināma rakstura cilvēku («Kur lauku puisim sievu nolūkot...»). Zemnieku dzīves nesakārtotība un iztikas iespēju, sadzīvīku detaļu, pārdzīvojumu materiālu balstīti tipi pelēko dienu nepilnības vai aplamības nesaplūst. Ritmizēti, spēcīgi latgaļu rakstu valodā, ar senatnīgās valodas iezīmēm, iegūst savu vietu mūsdienu Latgales literatūrā. Nevien darbībā spēcīgi tēloti, dažādas prēspēlēs pieskaroties lietām un parādībām, tie veido spraigu satīrisko stāstu krājuma sižetu.

Nevalodu neprātīgajā aurā cita cilvēka bēda vietā un lietā ne jau slavas un bagātības vairošanai pamanāma. Literārais varonis nepublicētajās nevalodās bēdu liek zem akmeņa, pāri iet dziedādams, līdzās savām diplomātiskajām aprindām: nereketieriem, nedeputātiem, neipašniekiem un visāda citāda līmeņa ne...iem, savam nepaveiktajam darbam un neizteiktajam vārdam. Tāpēc tipāžus redzam askētiskus un reizē eiforiskus, dažviet plāpīgus un dzēligus. Šķiet, tautas asprātībā iecienītās humors ir viņu acuraugs («Ilela monologs»).

Nedzejoļu civilizētās dzīves vitrinās redzama arāja tālās laimes dzīvesdzīņa, ne mistika. Rakstnieks nebūtu šķilbēnietis, ja kultūrpolitika struktūru saskarsmju atspirdzinošajos mirkļos nešķiltu acis kritiķiem, aiz auss liekamo. Savā redzībā izšķil pavisam neparasto, ko viegli ar muti izrunāt, bet grūti darbos īstenot («Viens splāviens», «Kai bērnu rūtāja»: u. c.).

Krājuma nodaļās tēli, kā nākotnes stafetes skrējiena posmos, rindojas viens aiz otra. Jaunā pieejā katrs nākošais, pozitīvo ideālu satraukts, svaigā spēkā ceļ mākslas tēla gaišo lāpu. Izdaudzīnātajā novadu saderībā (ne atrautībā) ir nejausība un sakritība rakstnieka nodomu īstenošanā. Autors grāmatas nosaukums runā tieši: – kur tavi ideāli? Filozofiskās atziņas izskan, lai atkal būtu populāra, patiesa kalpošana visas tautas interesēm.

Izopta frāze eiropieiskas atmodas atkuņģos, perifērijas ikdienas liktenīgajās kaislībās neaplīp ar importa (atmestām) intelekta atliekam. («Ir jātic», «Vārišanās», «Kambara nopūtas»). Ja tev ir sirds, tad ir arī domāspēja, griba un ticība Dieva vārdam.

Grāmatas vizuālā tēla padziļinātai izpratnei (mazāk izklaidei) izvēle krita uz metaforām,

alegorijām un citām komiskās deformācijas formām, mana ekscentriskā zīmējuma tehnikās veidotiem tēliem. Grāmatas noformējumā ietvertais grafiskais cikls ir kā pozitīva programma gadsimta procesu izšķirtspējai, domas elastībai, intelektuālai valodas diskusijai, savas esamības robežas nepārkāpjot, vieno reālās darbības īstenību vārda mākslā ar vizuālās grafikas formas centrālo, potenciālo domu – mākslas ideju – mūsdienu pasaules mākslas pārdzīvojumu. Tā reālais, mirstīgais, iestrādātu, prezentētu mākslas veidu izteiksmes atklāsmē kļūst baudāms, brīvs, paliekošs mākslas patiesība.

Ar rakstnieku izdiskutētās satīriskā daiļdarba izveides diktētās tik nepielūdzamās normas tikpat nepielūdzami attīstās un atmirst. Kamēr literatūras kritikā metodoloģiski noformējas īsas prozas latviskā gara izteiksmes formas, bez administrēšanas, karjeras un amnestijas A. Slišana radītie mākslas šedevri psiholoģiskajā nolemtībā (iztulkojumā) spodrina un tīra maza cilvēka lepņas domas no lielās pārejas depresijas šoha terapijas radītās šērvēs («Gaušanās pēc mūžīgās jaunības»).

Grāmata kā pa jokam iemūžina tautas atmodas un pēcatmodas cilvēku attiecību neformālas būšanas un nebūšanas Latvijas pierobežā.

Pēteris Gleizdāns

Attēlos: rakstnieks Antons Slišāns Uptes laukumā 1995. gada jūlijā; satīriskos stāstu krājuma vāks P. Gleizdāna izpildījumā.

Jurs Cybuļš

PAR JAUNO LEMENTARA I NABOGA «UO» GRYUTŪ LIKTINI

Sirsneigs paldis, dāmys i kungi, par rokstim, izsacejumim, kritiku, tikai, pīdūdīt, nu pādejuos nīku daudz navaru jimt vār, jo argumenti pagaidom napuorlicynoj. Pīdavom, jo kura vīneigais arguments ir ūtra rati zūbi voi plykais pakaus, tod diskuseja ir naispējama. Mieginuot īvest leluoku kuorteibu pareizraksteibā ir sarežģeituok beistamuok, nakai cept pantejus, jo tei ir skaidra guņš izsaukšona iz sevi. Tūmār rosūtājā plovā kaidam ir juoibrīn pyrmajam, i tam tod vysvairuok samierkst kuojis.

Kotra tauta ir cantūsēs i ceņšas raksteibu tyvnyuot izrunai. Vystuoluok asūt tykuši gruzini – kai runoj, tai roksta. Nav ni lētūs, ni mozūs, ni raksteitūs ni drukuotūs burtu, kotrys skanis apzeimeišonai ir vīna vīneiguo zeme voi burts, kur latviši litoj vasalus četrus – A, a, A, a. Teiši tuo dieļ, ka gondreiz kotrā Latgolys pogostā kū navin runoj cytaižuok, nakai pi sābru, ir vajadzēja vīnuota, kūpeiga literaru (rokstu) volūda. Kura kotra literaru volūda ir vairuok voi mozuok muoksleigs veiduojuoms, kurs tūmār ir labi saprūtams vysim atteiceiguos volūdys runuotuojim. Literaru volūda nu dabasu nanūkreit. Tū roda, veidoj, kūp atseviški cylvāki. Tuos normys apstypnyoj, idzeivnyoj ar dažaidu komiseju, ministreju, valdeibys lāmumim.

Latgališu literarajā volūdā pagaidom volda palela anarheja. Palobuoti, atjaunuoti, volūdnieku izstruoduoti pareizraksteibys nūsaciejumi (vērtis «Zemturis» 1995. 26. 05) nīkur oficiali nav apstypnyuoti, leidza ar tū «kai kurs muok, tai tys maun». Kod tys nūtikis, presē, televizejā, radio, oficialajā sarakstē lituosim vīnuotu latgališu literaru volūdu, taidu tū vūiceisimēs školuos un augstškoluos.

Prūtams, sātā i solā turpnyuosim runuot, kai asam iroduši. Tod ari nabyus vītyš taidim lingvistiskim breinūmim, kai «Latgales dialektis» (V. Artavs) voi «vyspōreja latvišu volūda» (A. Pilpuka). I ni par kaidim vjetnamišim (nu kuo ir nūsabejs V. Artavs (mes nepaliksīm, jo vjetnamišu volūdā burta «y» nīmoz tik bīži nav. Tod jau dreizuok tū vēļ bižuok litoj pūli. Bet piec kaidim kriterijim augsti gūduotais V. Artavs nūsoka cytu cylvāku «glupeibys» pakuopi, tys lai palik juo ziņā. «Sovā acī bolkys naradz, cyta acī smylgu īrauga» – jau seņ vuica tautys gudreiba.

V. Vonogs sovūs apceriebijoms roksta, ka «Burtu maiņa bez gramatikas pamatōjuma ir lika un nūdora vīn tautai ļaunumu. Raksteiba vyspyrns ir gramatika, bet gramatiku roksta godim. Nikaida reforma nav vajadzēja, vajaga tikai pēteit gramatiku. Vīneigi gramatika var nūteikt, kur vajadzēigi raksteibas grūzējumim». Bet nadaudz tuoluok: «Gramatikai kai volūdniecības disciplīnai ar burtu raksteibu nav nikaida sakara («Zemturis» 1995. 18. 05). Kai tod eisti? Drūši vīn atbīldi zynuotu S. Saušs, kurs latgališu raksteibu vūicejīs vasalus 12 godus i niule uzatrauc, par kū mes naklausom V. Vonoga.

Apgolvuojumam, ka, «Rokstūt divskanus ar divim burtim, tyktu izlītōts divreiz vairōk laika raksteišonai, tekstu salikšīnai, drukōšonai, laseišīnai» (V. Vonogs) i zynoms pamats (prūtams, par laseišonys «aizturem» pagryuši nūtiecēt, jo tod jau, pīmāram, lituviši, īgauni voi suomi sovus drukys dorbys skateitu divbreiz ļānuok). Tikai kū taidā gadējumā dareit ar divskanim «ai», «au», «ei», «iu», «ui», «ou», «yu»? Izdūmosim kaidus sevišķus vīna burta apzeimeijumus voi tūmār

īlaissim itamā draudzeigajā saimē tū naboga «uo» (pret juo liktiņa bidru – divskani «ie» – nazynpar kū asam žeileiguoki)?

Nazynu ari, kai var zynuot i apgolvuot ka «P. Strods, prūtams, nazynova, ka mums ir sova volūda» (V. Vonogs). Jo nu vīneigi tai, ka itūs «myusu» tūlaik vēļ nabeja. Lobu pruo tu grybātu dazynuot ari terminā «pusvolūda» (V. Vonogs) formulējumā.

Vysim tim, kuri breinojās par vuordu «lementars» (tai raksteits iz jaunuos latgališu ābecis vuoka, kaut ari mozuokim burtim i ikovuos, kai paralela forma modernuokajai, kai pīmīnis zeime agruokajom myusu ābecem), īsoku tūmār uzmaneiguok īpasazeit ar pošu ābeci, jo tuos ūtruos dalis beiguos atrīnams latgaliski izdūtūs ābecu saroksts, i vysmoz puse nu jom sauktys par «lementarim». Ari pazeistamuokūs latgališu autoru F. Kempa, F. Trasuna, E. Kozlovskā i N. Rancēna ābecis pušķuoja nūsaukums «Lementars». Tei ir pūļu volūdys itekme (tamā – «elementariz»), bet na slavu vyspuor. Nivīnā cytā slavu volūdā ābece tai nateik saukta. Krīvim, ukrainim, boltkrīvim, serbim, horvatim, makedonišim, bulgarim ir «bukvar», čchim – «slabikar», slovakim – «slabikar», augšsorbim, lejysorbim – «fibla», slovenim – «berilo». Vuordam «lementars» ir latiniska cilme (lat. «elementarius» (elementum) – tys, kurs suok vūiceitis; elementarais, suokūtnejais). Ari lituviši sovu ābeci sauc itai – «elementorius».

Latgalīte nu aizokeana (Zinaidai Strodei), kura nav dzierdejuse vuorda «karmans» voi «kārmans», bet tikai «kabata», acimradzūt nav dagojīs dzierdēt tai pavairuok latgališu tautysdzīsmu, kur, pīmāram, saceits, ka

«bieru rikstus kārmanā». Vysa, prūtams, nazyna nivins.

Nīkod naasmu bejs sajyusmā par t.s. kritizātuojom, kursy gon vuica, kai raksteit saceriejumus (niule – dūmrokstus), bet pošys pat rajona avīzeitē nav publicējušys nivīna rakstena, i beidzūt ar teatra kritikim, kuri «supergudri» izarunoj par vysim i vysu, kas nūteik teatrī, bet pošī nav ni kaidu lugu uzrakstejuši, ni kaidu lūmu nūtāluojūši. Kritizēt vysod ir vīgluok. Ari pantejus raksteit ir vīgluok, nakai raksteit ābeci. Pat dižais Ļ. Tolstojs sovu ābeci raksteja gondreiz 20 godu. Vysim, kurim nav pa pruo tam 1992. goda izdūtuo «Latgališu ābece (lementars)», īsacejums ir tikai vīns – lyudzu, uzrokstīt sovu, paruodīt, kai tod eisti vajag, tod varēsīm saleidzynuot! J. Broks–Eisāgs atguodenoj, ka «vēstures rotu atpakaļ pāgrīzt navar». Teiši tai! I jaunuos ābecis autori ar sovīm paleigim tuo pat nav mieginuojūši dareit.

Ceiņa storp vacū i jaunū ir myužeiga, i tys ir vīns nu atteisteibys priķšnūsacejumim. Pīmīnēsīm kaut voi tū, ka leidz pat ūtrajam pasaulja karam ceinejuos gotiskuo i latiniskuo raksteiba myusu kūpnacionalajā latvišu literarajā raksteibā, leidz uzvarēja pādejuo. Kod tyka veikta turku pareizraksteibys reforma, vīnā nakti nu tipografeju tyka izjīmti par likim palykuši burti. Reizem sevi attaisnoj pat tik drakoniskys metodus, jo vysod ir bejuši cylvāki (i ari byus!), kuri nagrib nikaidu puormaiņu, nasaskota tamoos vierzeibys iz prišku (vyssyltuok i vysmeikstuok – īgulātā gultā). Kotram sovs, tūmār tysnanūzeimej, ka gaismai ir juostuov priškā.

«Zemturis»

Preses apvienības kioskos šogad pārķams vēļ viens interesants izdevums. Tas ir Latgales novada ilustrētais nedēļas laikraksts «Zemturis», ko reizi nedēļā piektdienās izlaiž Antona Rancēna izdevniecības Preiļos. Redkolēģija cenšas turpināt «Mōras Zemes» un «Jaunuos Dzeives» iedibinātās tradīcijas.

«Zemtura» slejās allaž var atrast ko sev noderīgu, kādu praktisku padomu, kāda Latvijā vai aiz tās robežām dzīvojošā latgalieša domas par to vai citu vaicājumu, apskatus par iznākūšām un vēļ izdodamajām grāmatām, jaunus prozas un dzejas darbiņus. Daudz tiek runāts par tirdzniecības un kooperācijas lietām, par lauksaimniecību – augu pareizu maiņu, augsnes apstrādi, regulāri tiek publicēti zemkopja un ievērojamo datu kalendāri, vietējā dzīves hronika, informēts par patlaban aktuālās priekšvēlēšanu kampaņas gaitu.

Laikraksta 14. aprīļa numurs bija veltīts Zemes dienesta struktūrai un darbībai. Tajā iedzīvotājiem kompetenti speciālisti izskaidroja, kā rīkoties, lai nekavētu zemes reformmas gaitu, zinātu, kas un kā darāms, lai ātri un efektīvi sasniegtu galamērķi – savus īpašumus reģistrētu Zemesgrāmatā un ar pilnām tiesībām tos varētu apsaimniekot.

«Zemturī» daudz rakstīts par reliģijas vēsturi, katolicisma tradīcijām, katoļu svētkiem, publicēts daudz saistošu materiālu par aktuāliem valodas jautājumiem, Latgales vietvārdu bagātību, par latgaliskās rakstības sargāšanu un kopšanu, par ortogrāfijas noteikumiem.

Ar interesi lasāmi materiāli, piemēram, par latgaļu mājas kultūras institūtu Bērzgalē, par Rēzeknes mākslas koledžu, Ludzas dievnama atjaunošanu, latviešu ģimnāziju Vācijas pilsētā Mīnsterē, par atsevišķu Latgales pilsētu vēsturi. Daudzu uzmanību saista ar vairākiem turpinājumiem publicējamais kārsavieša Aleksandra Proboka dramatiskais dzīves apraksts «No Rītupes līdz Kolimai».

Jau iespiesti īsāki un garāki rakstiņi par valstsvīru un rakstnieku Franci Trasunu, Makašānu kokgriezēju Antonu Rancēnu, marijanu tēvu Staņislavu Skutānu, dzejnieci un rakstnieci Valeriju Munduri, dzejnieku un zinātnieku Vladislavu Bojāru, publicistu un rakstnieku Tadeušu Pūišānu, garīdznieku un redaktoru Kazimiru Skrīndu, bīskapu un rakstnieku Pēteri Strodu, bīskapu Antoniju Urbšu, kardinālu Julijānu Vaivodu un daudziem citiem visu laiku ievērojamiem latgaliešiem.

Dzejas stūrītī lasāms Daigas Lapānes un Ontes Leičūjōņa. Vlada Ričika un Andra Vējāna, Ontōna Slišana un Jūlija Trūpa, Marijas Andžānes un Janīnas Tabūnes vārsmas.

Materiālu autoru pulkā mināmi literatūrzinātnieks Viktors Vonogs, mākslinieks Pēteris Gleizdāns, dzejnieks un pedagogs Alberts Spōģis, profesori Aleksis Rubulis, Vītolds Valeinis, Pēteris Zeile, publicists Eduards Kozlovskis-juniors.

Publicējamos materiālus papildina «Dienas Biznesa» karikatūrista Agra Liepiņa asprātīgie politiskie zīmējumi, fotomateriāli.

Pievēršot vēļ plašāku autoru pulku, «Zemturis» solās kļūt aizvien interesantāks. Drīz iegūs savu indeksu un to varēs pāsūtīt jebkurā sakaru nodaļā.

Viktors Trojanovskis